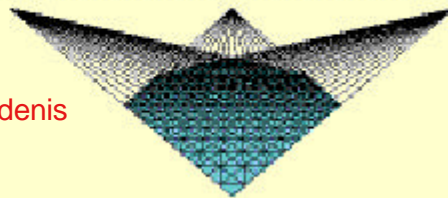


Nummer 25, maart 2005

Wie schrijft die blijft! Zij drukten hun stempel op de geschiedenis  
 Sherlock Holmes in een straaljager  
 Genealogische verzameling Moermond beschikbaar  
 Oproep: jeugdfoto's en -film uit 1955-2005  
 Bijzonder: Gardiaanszegel van Middelburg  
 Adres en openingstijden



## Wie schrijft die blijft!

### Zij drukten hun stempel op de Zeeuwse geschiedenis

Schrijven en zegelen is het onderwerp van de nieuwe tentoonstelling *Wie schrijft die blijft! Zij drukten hun stempel op de Zeeuwse geschiedenis*, die te zien is in het Zeeuws Archief tot en met 4 juni. De tentoonstelling kwam tot stand met medewerking van de Werkgroep Metaalvondsten Zeeland.

Personen uit negen groepen uit de Zeeuwse samenleving vertellen de bezoeker over de geschiedenis van het schrift. Een edelman, een monnik, een wijnkoopman, een regent, een onderwijzer, een ambtenaar, een visser, een schilder en een boer gunnen de bezoeker een kijkje in hun leven. Ze kunnen dat doen omdat zij zelf hebben geschreven en gezegeld of omdat er over hen is geschreven of namens hen is gezegeld. Door geschreven bronnen na te laten, drukten zij hun stempel op de Zeeuwse geschiedenis.

Vroeger werden belangrijke documenten niet ondertekend met een handtekening maar werden ze bezegeld om ze rechtsgeldig te maken. Die zegels werden gemaakt door een zegelstempel of een zegelring voorzien van een familiewapen of initialen af te drukken in was of lak. In Zeeland zijn veel (fragmenten van) zegelringen en -stempels gevonden.

De Werkgroep Metaalvondsten Zeeland heeft ze geïnventariseerd en in 2003

beschreven in het boek *Zegelstempels en Zegelringen uit Zeeuwse bodem*.

In het Zeeuws Archief worden veel handgeschreven, bezegelde documenten bewaard: van prachtige twaalfde-eeuwse perkamenten oorkonden tot twintigste-eeuwse notariële akten. Verder hebben veel overheden, instellingen, organisaties en personen hun schriftelijke sporen in het archief nagelaten. Al deze documenten geven ons unieke informatie over de handel en wandel van organisaties en de persoonlijke levens van Zeeuwen.

*Wie schrijft die blijft! Zij drukten hun stempel op de Zeeuwse geschiedenis* is te zien tot en met zaterdag 4 juni 2005, van maandag tot en met zaterdag van 9.00 tot 17.00 uur.



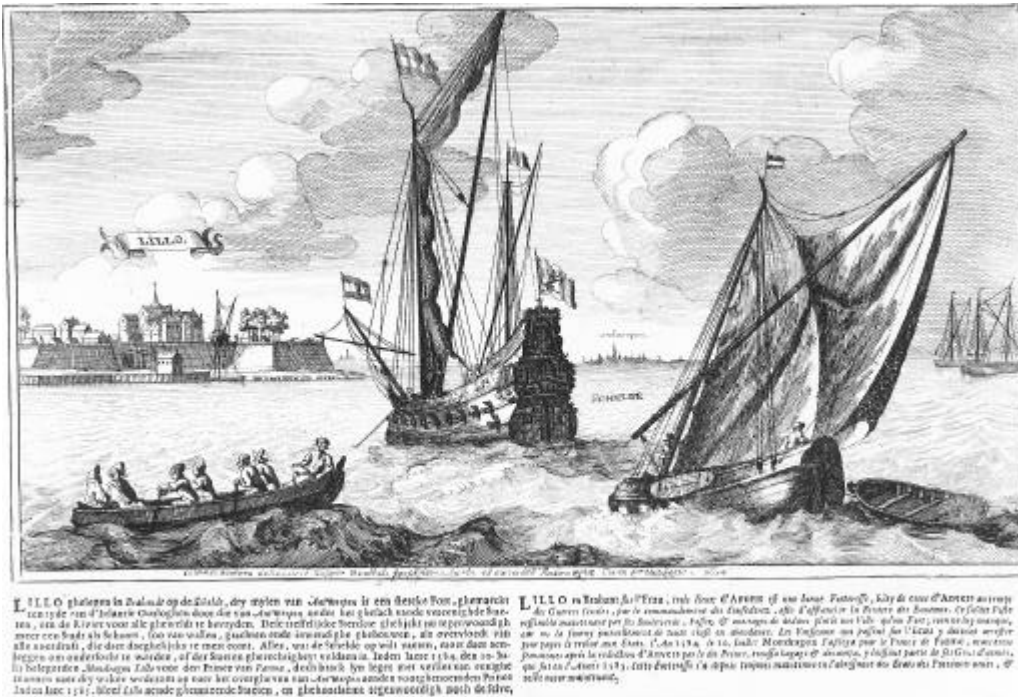
# Sherlock Holmes in een straaljager

## Archiefinventarissen Zeeuws Archief digitaal te raadplegen

De archiefinventarissen van het Zeeuws Archief zijn voortaan digitaal te raadplegen via de eigen website en via [www.archieven.nl](http://www.archieven.nl). Met het invullen van één of meer trefwoorden en een muisklik doorzoekt de gebruiker zo supersnel 250.000 beschrijvingen van archieven in het Zeeuws Archief. Als Sherlock Holmes in een straaljager, alhoewel het 'vergrootglas' voor het betere speurwerk toch nodig blijft.

Internetgebruik in optima forma, dat is de website [www.archieven.nl](http://www.archieven.nl). De mogelijkheden van het net worden voor het eerst volledig benut op deze website waarop een groeiend aantal Nederlandse archiefdiensten zijn archieven inhoudelijk presenteert. De gebruiker doorzoekt zo razendsnel duizenden archiefinventarissen. Wanneer wordt gezocht op 'Lillo' wordt in een paar muisklikken duidelijk dat veel documenten bewaard zijn gebleven in verschillende Zeeuwse archieven, maar bijvoorbeeld ook in die van Brabant, Zuid-Holland en Friesland. Alhoewel het digitale zoeken gemakkelijk en snel tot resultaten leidt, is zoeken met kennis van de archieven toch onmisbaar. Studiezaalmedewerker Suresh Kalloe licht toe: "Niet alle archiefinventarissen hebben uitgebreide beschrijvingen van archiefstukken. Het trefwoord of de naam waarop wordt gezocht, hoeft dus niet vermeld te zijn in de beschrijving, terwijl er toch iets over het betreffende onderwerp of persoon te vinden is in het archief. Zo vond een bezoeker gegevens over de Middelburgse hoedenmakerij van zijn overgrootmoeder in het archief van de Middelburgse Kamer van Koophandel, terwijl dit archief niet naar boven kwam tijdens de digitale zoektocht." Overigens zijn van tweehonderd archieven alleen de archieftitels beschikbaar, omdat de archiefinventarissen nog niet gereed zijn. Kalloe: "Op dit moment zijn 250.000 archiefbeschrijvingen en achthonderd archiefinventarissen digitaal doorzoekbaar via de websites [www.zeeuwsarchief.nl](http://www.zeeuwsarchief.nl) en [www.archieven.nl](http://www.archieven.nl)."

Bezoekers van het Zeeuws Archief kunnen de archiefinventarissen digitaal doorzoeken in de studiezaal. En vindt u niet wat u zoekt? Aarzel dan niet en leg uw vragen voor aan de studiezaalmedewerkers. Sherlock Holmes kon ook niet zonder Dr Watson.



De Historisch-Topografische Atlas 'Zelandia Illustrata' van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen is voor het grootste deel toegankelijk via de fotocatalogus in de studiezaal van het Zeeuws Archief. Zoeken naar 'Lillo' in deze verzameling kaarten, tekeningen, prenten en foto's van Zeeland levert onder andere de bijgaande ets van Caspar Bouittats uit 1674 op. Het stelt een gezicht op fort Lillo voor, met op de voorgrond een staats oorlogsschip. De ets is gemaakt naar een tekening van Johannes Peeters en verscheen in het boek 'Thooneel der steden en der sterckten van 't vereenight Nederland' dat in 1674 werd uitgegeven in Antwerpen. Zel.III. II 2290

### Korte verklarende woordenlijst

- Archief:** Geheel van archiefstukken, ontvangen of opgemaakt door een persoon, een groep personen of een organisatie.
- Archiefinventaris:** Systematisch ingedeelde toegang (lijst van beschrijvingen óf catalogus) op een archief
- Archiefbeschrijving:** Gegevens over de context, de geschiedenis en de inhoud van een archief of een archiefstuk.

## Genealogische verzameling Moermond beschikbaar

Er zijn veel liefhebbers van stamboomonderzoek, maar de manier waarop Dick Moermond zijn hobby beoefende is bijzonder: zijn onderzoek beperkte zich niet tot één of twee families, maar omvatte alle familienamen op Walcheren. Zijn werk is sinds kort te raadplegen in het Zeeuws Archief.

Dick Moermond uit Vrouwenpolder was beëdigd makelaar in assurantiën en ontmoette door zijn werk veel inwoners van Walcheren. Zijn belangstelling ging vaak verder dan het assurantiewerk en strekte zich uit tot de familiegeschiedenis van zijn klanten. Tot zijn overlijden in mei 2003 verrichtte Moermond meer dan twintig jaar lang onderzoek naar Walcherse familienamen. Voor veel particulieren heeft hij stamboomonderzoek gedaan en maakte hij genealogieën en kwartierstaten.

Zijn verzameling bevat gegevens over honderden familienamen vanaf het einde van de zestiende eeuw tot aan het einde van de twintigste eeuw. Daarnaast probeerde hij de gegevens uit de doop-, trouw- en begraafboeken (van vòòr 1811) die in de oorlog verloren zijn gegaan te reconstrueren. Het was zijn ambitie om een groot Walchers familieboek samen te stellen. Als eerste proeve hiervan verscheen in 1996 van zijn hand het *Kwartierstatenboek Veere – 700* met daarin 45 kwartierstaten van inwoners van de toenmalige gemeente.

Moermonds verzameling bestaat kortom uit bijna tweehonderd familiedossiers, enkele honderden kwartierstaten en de bovengenoemde reconstructies van doop, trouw- en begraafgegevens van de Walcherse dorpen. Na zijn overlijden is zijn verzameling door zijn weduwe geschonken aan het Zeeuws Archief.

De verzameling Moermond is toegankelijk gemaakt en is beschikbaar in de studiezaal. Het digitale bestand dat Moermond heeft aangelegd is daar te raadplegen op een SIS-computer. Het overzicht van familiedossiers en kwartierstaten is eveneens te raadplegen op internet via de genealogische databank Zeeuws Archief ISIS op [www.zeeuwsarchief.nl](http://www.zeeuwsarchief.nl).



*Het echtpaar Joos Koene en Janna Francke uit Biggekerke.*

*Over hun familienamen is in de verzameling van Dick Moermond meer te vinden.*

*Foto uit circa 1900, gemaakt in de studio van fotograaf Epe Helder in Middelburg. Zel.III. IV 1005-267.*

## Oproep: jeugdfoto's en –film uit 1955-2005

De Zeeuwse Bibliotheek en het Zeeuws Archief zijn op zoek naar jeugdfoto's voor hun gezamenlijke tentoonstellingsproject over 50 jaar jeugd- en jongerencultuur in Zeeland. Zeeuwen worden opgeroepen om jeugdfoto's die gemaakt zijn tussen 1955 en 2005 in de categorieën wonen, vrije tijd, mode, onderwijs en werk in te sturen. Een selectie van de foto's gaat deel uitmaken van een reizende tentoonstelling.

Er mogen maximaal drie foto's per persoon worden ingestuurd. Een jury selecteert de foto's die voor de expositie worden gebruikt. De foto's moeten vòòr 1 april binnen zijn bij het Zeeuws Archief, t.a.v. de sectie Educatie. De inzenders maken kans op een prijs. Het tentoonstellingsproject gaat in juli van dit jaar van start.

Omroep Zeeland besteedt ook aandacht aan jeugdcultuur in Zeeland en is op zoek naar bewegende beelden voor zijn/haar programma *Trugkieke*. De voorkeur gaat uit naar 8mm- of 16mm-film uit de jaren '50-'80. Voor meer informatie: J-W. Antheunisse, Omroep Zeeland, telefoon 0118-499975 of [jeeweeja@zeelandnet.nl](mailto:jeeweeja@zeelandnet.nl)

## BIJZONDER:

### Gardiaanszegel van Middelburg

Tijdens de bouw van het Zeeuws Archief in 1997 werd bij archeologisch onderzoek een bijzondere vondst gedaan. In de bouwput naast het Van de Perrehuis werd een fragment van een middeleeuws zegelstempel gevonden. Daarop is Sint Franciscus gedeeltelijk te zien, met een boek en opgeheven hand en rechts van hem een zittend persoon, waarschijnlijk de zegelaar. Het randschrift vermeldt de tekst MIDDELBORGH. De vraag was nu: wie was de bezitter van dit zegelstempel?

De vindplaats zou al een aanwijzing kunnen zijn aangezien het stempel werd gevonden in de gracht naast het voormalige franciscaner Minderbroedersklooster. Een zoektocht in de archieven bracht uitkomst. Aan een akte uit 1284 uit het archief van de Onze Lieve Vrouwe Abdij te Middelburg was een identiek zegel bevestigd. Nu was ook te zien wat er op het ontbrekende deel van het stempel had gestaan:

links van Sint Franciscus is een boom te zien met drie vogels, een iconografische verwijzing naar deze heilige, en het volledige randschrift luidt: S'NICLAES GARDIAAN MIDDELBORGH. Sint Nicolaes, gardiaan of overste van het franciscanenklooster, was dus de eigenaar van het zegelstempel geweest.

De vondst van het zegelstempel en het bijbehorende zegel is een prachtig voorbeeld van hoe bodemarchief en papieren archief elkaar kunnen aanvullen of bevestigen. In het Zeeuws Archief berusten enkele akten uit de periode 1284-1312 met dit gardiaanszegel. Vermoedelijk is gardiaan Nicolaes overleden tussen 1312 en 1316. Het was gebruikelijk een officieel stempel na iemands dood te vernietigen om misbruik te voorkomen.

De vernietiging gebeurde in dit geval door het stempel in tweeën te kappen en weg te werpen in de gracht.

In de tentoonstelling *Wie schrijft die blijft!*, tot en met 4 juni in het Zeeuws Archief, zijn het zegelstempel van de gardiaan en het zegel weer bij elkaar gebracht.



*Illustratie boven: Fragment van een messing zegelstempel uit 1284-1312 met de afbeelding van Sint Franciscus, een zittend persoon en een boom met drie vogeltjes. Het randschrift luidt S'NICLAES GARDIAAN MIDDELBORGH. Collectie SCEZ inv.nr. 1469-1.*

*Illustratie onder: Oorkonde uit 1284: het tweede zegel van rechts is het gardiaanszegel. Archief OLV Abdij te Middelburg, registernr. 85.*

### Adres en openingstijden

Zeeuws Archief, Hofplein 16, Postbus 70, 4330 AB Middelburg, tel. (0118) 678800, fax (0118) 628094.

E-mail [info@zeeuwsarchief.nl](mailto:info@zeeuwsarchief.nl), website [www.zeeuwsarchief.nl](http://www.zeeuwsarchief.nl)

Openingstijden studiezaal: dinsdag t/m zaterdag van 9.00 tot 17.00 uur,

expositieruimte: maandag t/m zaterdag van 9.00 tot 17.00 uur.

*Attentie* Het archief is gesloten op: maandag 28 maart 2005 (Tweede Paasdag), zaterdag 30 april 2005 (Koninginnedag), donderdag 5 mei 2005 (Hemelvaartsdag en Bevrijdingsdag) en maandag 16 mei 2005 (Tweede Pinksterdag).

### Abonnement Nieuwsbrief

*Attentie* Wilt u als nieuwe abonnee deze gratis Nieuwsbrief ontvangen, mail uw adresgegevens dan naar [info@zeeuwsarchief.nl](mailto:info@zeeuwsarchief.nl) onder vermelding: abonnement Nieuwsbrief. U kunt zich via dit mailadres ook afmelden. Hebt u geen e-mail, dan kunt u een kaartje sturen naar het Zeeuws Archief met uw aan- of afmelding.